

Поморийско езеро

Описание и история на случая

Автор: Димитър Попов

09.10.2015 г.

Описанието на случай Поморийско езеро е изготвено по **проект "Участие за природа"**, изпълняван от Българска фондация Биоразнообразие в партньорство с Екологично сдружение "За Земята" и Информационна мрежа Блуинк с финансиране в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. <http://ngogrants.bg>. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Българска Фондация Биоразнообразие и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

1. Увод

Община Поморие изготвя ОУП, в който е планирано урбанизирането на Поморийско езеро – рядък тип екосистема, част от националното и световно природно наследство, приютяващ редки растителни и животински видове. През 2007 г., България става член на ЕС и като изпълнение на европейското природозащитно законодателство е въведено изискването за изготвянето на доклад за оценка за съвместимост (ДОС) за планове, проекти и програми, чрез Наредба. Изготвения ОУП е нужно да мине тази процедура, която е стартирана, но поради слабости и лошо качество на доклада не е финализирана, като компетентния орган МОСВ не се е произнесъл с положително становище в периода 2008-2015 г., въпреки доработките на доклада. Решението е лесно и ясно – препоръка за промяна планираните територии за урбанизация в ОУП извън ЗЗ от Н2000.

Случаят представя опитите за урбанизиране на терените около Поморийско езеро от страна на община Поморие, представляваща единствено интересите на строителни предприемачи и наследници на имоти. Поморийско езеро е Защитена местност, Рамсарско място и Защитена зона по Директива за хабитатите и Директива за птиците на ЕС. Южните брегове на езерото са фактически в границите на град Поморие и след реституцията на солниците, тези в градската част са унищожени, засипани и превърнати в жилищни кооперации, с основна целева клиентска група от Русия и други бивши републики на СССР. Построен е Гранд хотел Поморие, а в последствие е изграден още един хотелски комплекс на мястото на стари бунгала по ивицата отделяща морето от езерото до санаториума на ВМА, безконтролно се разширява съществуващата ромска махала в града, като е регистрирано че ивица с ширина около 25 м е засипана от езерото в тази зона. Градските солници не са били част от ЗМ и факта, че са в границите на населеното място позволяват превръщането им в Урегулиран поземлен имот (УПИ). Това от своя страна увеличава натиска върху екосистемата основно от южната страна на лагуната. Ситуацията с Поморийско езеро е по-различна, защото то е Защитена местност (ЗМ) и преобладаващата част от имотите са държавни, въпреки че има и частни солници. Не такова обаче е становището на управата на община Поморие, която планира застрояването на м. „Езерото” или „Попоските лозя” и превръщането и в курортна зона, като за целта се планира изграждането на мост в най-тясната част на езерото с цел усвояване на дългия плаж отделящ езерото от морето, приютяващ добре запазени дюни от хабитат 2120. Още по-амбициозния план е солниците на Поморийско езеро да се докаже, че не са част от езерото, а са бивши ниви, като така се промени НТП от солници на ниви и после към УПИ.

Заплаха – предложения Общ устройствен план (ОУП) на Община Поморие, изготвен в периода 2006-2007 г. предвижда урбанизирането на западния бряг на езерото (м. Езерото в землището на гр. Поморие) и превръщането на земеделски земи заети от лозя в курортна зона, която да бъде свързана с дългия пясъчен плаж, разделящ Поморийско езеро от Черно море чрез мост с цел ползването и от собствениците и туристите в предвидените нови туристически комплекси.

Подробно описание на случая

Поморийско езеро е естествена свръхсолена лагуна, разположена на българското

Черноморско крайбрежие, в непосредствена близост до гр. Поморие. Влажната зона предлага рядко съчетание на условия за живот, които позволяват развитието на много рядък комплекс от соленолюбива растителност и животни приспособени към тази соленост, част от които могат да се видят единствено тук. Разположението на езерото на западния бряг на Черно море, по протежението на който преминава втория по големина миграционен път на птиците в Европа – Via Pontica – обуславя голямото разнообразие от птици (над 270 вида), което може да се наблюдава през различните сезони на годината. Влажната зона е от национално и регионално /за Черно море/ значение за размножаването на редица защитени видове птици: гривеста рибарка, речна рибарка, белочела рибарка, саблеклюн, кокилобегач, бял ангъч, морски дъждосвирец, дебелоклюна рибарка, малка черноглава чайка. С цел опазване на редките и застрашени видове и местообитания Поморийско езеро и прилежащите територии са обявени за Защитена местност по българското законодателство (2001), за Рамсарско място по смисъла на Рамсарската конвенция за опазване на влажните зони и водолубивите птици и е едно от 11-те български места в световния списък на Конвенцията, регистриран с № 1229. През 1998 г. Поморийско езеро е обявено за Орнитологично важно място за птиците, а от 2007 г. официално е включено от Министерски съвет в Европейската екологична мрежа Natura 2000 като защитена зона по Директивата на ЕС за птиците и защитена зона по Директивата на ЕС за местообитанията.

През септември 2007 г. е приета Наредба за оценка на съвместимост (ОС) на планове, проекти и програми с предмета и целите на опазване на защитените зони. Изготвения ОУП няма изготвена такава оценка за съвместимост, за което Зелени Балкани сигнализира в Министерството на околната среда и водите (МОСВ). В последната сесия на Общински съвет Поморие за 2007 г. предложението ОУП не е приет, защото е получено писмо от МОСВ, че за да бъде законосъобразен ОУП е необходимо изготвянето на Доклади за оценка на съвместимостта (ДОС). Спешно е възложено допълването на екологичната оценка (ЕО) на проекта на ОУП с Доклад за оценка на съвместимостта, който е възложен от Община Поморие на консултантската фирма „Лемна Екоинвест” АД, която е изготвила екологичната оценка на проекта. За целта фирмата наема експерт биоразнообразие – Ивайло Зафиров. Изготвения Доклади за оценка на съвместимостта ясно показва в заключението си, че изготвения проект на ОУП ще има значително негативно въздействие върху предмета и целите на опазване на защитена зона „Поморийско езеро” и защитена зона „Поморие”. Изготвения доклад не е одобрен от възложителя – община Поморие и съответно не е внесен в МОСВ за съгласуване. Потърсен е друг експерт, който да изготви Доклад за оценка на съвместимостта, показващ липса на значително негативно въздействие.

През 2010 г. е изготвен нов ДОС за проекта на ОУП на Община Поморие от следните експерти: ст. н.с. Димитър Димитров и Николай Караиванов. Докладът е внесен в МОСВ и връщан на няколко пъти поради лошо качество и нужда от преработка и допълнения. До изтичането на мандата на кмета Петър Златанов ОУП на Община Поморие не получава положително становище за ОС, поради което не може да бъде законно приет.

В периода 2007-2010 г. продължава изпълнението на проект „Поморийско езеро – консервация, възстановяване и устойчиво управление” финансиран от Глобалния екологичен фонд (ГЕФ). Основните дейности са изготвяне на ПУ на комплекса от защитени природни територии в района на Поморийско езеро; възстановяване на местообитание на водолубиви видове птици; създаване на посетителски център целящ подобряване обществената информираност за природното наследство в района и подкрепа опазването му. Като резултат от конфликта относно застрояването на м.

“Езерото” всички тези дейности са възпрепятствани от действия или бездействие на община Поморие. Проекта за възстановяване на местообитание за гнездене на водолюбиви птици “отлежава” в отдел Териториално и селищно устройство (ТСУ) около 2 години без каквото и да е обяснение. Не помага намесата на МОСВ и Регионалната дирекция за национален строителен контрол (РДНСК). Община Поморие изготвя отрицателно становище към изготвения ПУ, основно поради предложените ограничения за урбанизиране на земите около Поморийско езеро. Определянето на място за изграждане на посетителския център /ангажимент на общината в рамките на проекта/ се забавя повече от 2 години, въпреки намесата на финансиращата институция Световната Банка, която изразява многократно подкрепата си за успешната реализация на проекта.

През 2011 г. е избран нов кмет на Поморие – Иван Алексиев. Една от основните поставени задачи в предизборната програма е приемането на ОУП. Като първа стъпка в тази насока е сменен екипът изготвящ ДОС, като за нов ръководител е поканена доц. Станева.

На среща между експерти от СНЦ “Зелени Балкани” и главния инженер на Община Поморие през 2012 г. е изразено желание за диалог и уточняване на нужните промени в ОУП, така че да отговаря на изискванията на Закон за биологичното разнообразие (ЗБР). Предложено е да се проведе среща с ръководителката на екипа доц. Станева. На срещата са обсъждани допустимите прагове на урбанизация в защитените зони, на база насоките от ЕК за изготвяне на ОС. Въпреки това промени в ОУП не са направени и продължава да се твърди, че предвидения ОУП няма да има негативно въздействие върху предмета и целите на опазване на Защитената зона. Кметът на община Поморие в редица интервюта твърди, че е обект на екологичен рекет и се спира развитието на региона. Основна причина всъщност е желанието да се застрои една площ от 700 дка лозя, която да се превърне в поредната курортна зона, като по този начин Поморийско езеро бъде заобиколено отвсякъде от урбанизирани територии.

ДОС е върнат още няколко пъти от МОСВ за доработка и все още няма положително становище.

В края на 2011 г., СНЦ “Зелени Балкани” отправя молба към МОСВ на основание чл. 53 от Закона за защитените територии и чл. 119 (3) от Закона за биологичното разнообразие да възложи на СНЦ “Зелени Балкани” да организира поддържащи, направляващи, регулиращи, възстановителни и други природозащитни дейности в имотите държавна собственост (МОСВ) в ЗМ „Поморийско езеро”, ЗЗ BG0000620 „Поморие” и ЗЗ BG0000152 „Поморийско езеро”. Молбата е продиктувана от препоръките на ПУ и липсата на управляваща институция за Поморийско езеро. Отговора от МОСВ е отрицателен. През 2012 г. подобна молба е отправена и от Община Поморие, като този път тя е одобрена и е сключен договор между държавата (представявана от областна управа Бургас) и Община Поморие за стопанисване на имотите държавна собственост в Поморийско езеро, включително изпълнение на поддържащи, направляващи, регулиращи, възстановителни и други природозащитни дейности. Създадено е звено „Обществен ред” към общината. За регистрираните многократни нарушения на режимите – риболов с мрежи (забранен със заповед за ЗМ и Закона за рибарство и аквакултури), каране на кайт и уинд сърф /забранено със заповед за ЗЗ/ експертите на Зелени Балкани, работещи в посетителския център са подавали редовни сигнали, но конкретни мерки не са взети. През 2013 г. при редовна проверка на РИОСВ Бургас за изпълнението на договора между държавата и общината е констатирано нарушение на режимите на ЗМ – депониране на отпадъци и липса на маркировка на ЗМ. Съставен е акт и изготвени предписания към Община Поморие.

Въпреки че ОУП на Община Поморие не е одобрен продължават опитите за усвояване на терени около езерото. През ноември 2013 г. е установено изграждането на приют или развъдник за кучета на границата на ЗМ и в границите на ЗЗ „Поморие”. Изпратено е запитване до РИОСВ Бургас дали е извършена процедура за преценка нуждата от ОС. След няколко месеца е получен отговор, че преписката и процедурата са прекратени. Въпреки това приюта е изграден, като в допълнение е засипана и част от отводнителния канал, предпазващ Поморийско езеро от навлизането на сладки води с цел поддържане висока соленост на лагуната – ключов елемент за специфичната екосистема. В допълнение през зимата на 2013-2014 г. е установено засипване на мочурището образувано от р. Каменарска западно от Поморийско езеро и унищожение на блатната растителност в границите на ЗЗ „Поморийско езеро”, което се отводнява от въпросния отводнителен канал. Това води до промяна на хидрологичния режим и е нарушение на заповедта за обявяване на ЗЗ. След направена справка в кадастъра става ясно, че имотите, които представляват отводнителния канал са всъщност с Начин на трайно ползване (НТП) „За полски път”. Запитване и предложение за стартиране на процедура за промяна на НТП „За водни течения” каквото е действителното състояние е отправено към Община Поморие. Основна причина за предложението е фактът, че през 2010 г. именно поради проблеми с функционирането на отводнителния канал, продължителните дъждове водят до преливане на р. Каменарска и мочурището, и затваряне на пътя Поморие-Ахелой. Отговорът на общината след 5 месеца гласи, че имотите, през които протича отводнителния канал не са предадени за стопанисване на общината и тя няма отношение към тях. Извършени са проверки от РИОСВ Бургас и по-късно от Басейнова дирекция Черноморски регион, но конкретни заключения и отговори не са получени на подадените сигнали от сдружението. Като продължение на проблема през декември 2014 г. в следствие на интензивни дъждове предвиденото бедствие се случи и р. Каменарска заля отново пътя Поморие-Ахелой. След спешна намеса и разчистване на строителните отпадъци отклоненото водно течение се влива в продължение на седмици в Поморийско езеро, което доведе до понижаване на солеността на водите в езерото. Какъв ще е дългосрочния ефект върху екосистемата ще покаже времето и редовния мониторинг, но вероятно най-голям ще е върху качествата на лечебната кал – продукт силно зависим именно от високата соленост на средата, в която се образува.

Етап на казуса

Казусът продължава, тъй като ОУП все още не е одобрен, а не е получена информация за направени промени, които да изключат от предвидените за застрояване зони местност „Езерото” или известна още като „Попски лозя” в землището на гр. Поморие. Последната информация от пролетта на 2015 г. е, че е отправено запитване от община Поморие за прекратяване процедурата по ОС на ОУП. Вероятно се счита, че стартирането на процедурата от начало ще доведе до положително становище от компетентния орган – МОСВ.

Ключови закононарушение:

- Българско законодателство – ЗБР, ЗЗТ, Наредба за ОС
- Европейско законодателство – Директива за хабитатите на ЕС, Директива за птиците на ЕС
- Международно законодателство – Рамсарска Конвенция

Подкрепа от НПО за опазване на биоразнообразието в Поморийско езеро и за защита на езерото от урбанизиране

Поморийско езеро е един от районите на работа на СНЦ Зелени Балкани. Дейностите на Сдружението в района стартират от 1996 г. и са насочени към проучване и мониторинг на екосистемите, възстановяване на естественото състояние и биоразнообразието на езерото, неговото опазване, образователни, информационни дейности и възприемането на стопански практики, щадящи биоразнообразието.

В процеса на изготвянето на Плана за управление (ПУ) е проведена консултация с Община Поморие, която представя проекта за изменение на ОУП. Става ясно, че е предвидено урбанизирането и на последната неусвоена гранична зона около Поморийско езеро, а именно западния бряг между пътя Бургас-Варна. Съществуващите ЗМ, Рамсарско място и две защитени зони от Натура 2000 не са нанесени в картния материал на проекта. Ето защо, по задание на СНЦ „Зелени Балкани” са подготвени становище и препоръки за ПУ на Поморийско езеро, изготвен от Консорциум „Поморийско езеро” /СНЦ „Екофорум”, ЕТ „Бургаски езера – Л. Профиров”, „РОС-Развитие и околна среда” ЕООД/, които ограничават застрояването и урбанизирането на терените около Поморийско езеро.

Информацията е актуализирана към януари 2016 г. и е подпомогната от проект „Участие за природа”, който се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. Проектът се изпълнява от Българска фондация Биоразнообразие в партньорство с Екологично сдружение „За Земята” и мрежа за гражданско действие „Блулинк”.